

MAGYAROK AFRIKÁBAN

Kedves nyomkereső barátom, eddig főleg Európában kutattuk híres magyarok nyomát. Most hétmérföldes csizmánkkal meg sem állunk Afrikáig.

Mi jut eszedbe a „fekete kontinensről”? Sivatag, füves savanna, őserdő, néger törzsek, oroszlán, elefánt, zsiráf, zebra.

A régészek szerint Afrika az emberiség bölcsője. Itt bukkantak rá a legrégebb, több millió éves emberi nyomokra. Ez a földrész is, akárcsak a világ sok távoli, ismeretlen tája, élte a maga életét, pusztult és virágzott belső törvényei, rendje szerint. Akkor borult fel minden, amikor a „művelt” fehér ember szemet vetett kincseire, és a maga arcára kezdte formálni a szerinte barbár és elmaradott Afrikát. A XVI. századtól négerek százezreit hurcolták át Amerikába rabszolgának, a XIX. században Európa nagyhatalmai kifosztották, és gyarmatosították az egész földrészt.

De nem mindenkit a kapzsiság vitt Afrikába. Tudósok, hittérítők, orvosok, utazók, vadászok hosszú sora indult az ismeretlen kontinens felkutatására. Őket a hivatás, a segítőkészség, a kíváncsiság vezette.

Nyomkereső szimatunk nem csalt: sok magyart találunk Afrika felfedezői között.

Magyar László 1848 decemberében átvette egy néger szultán flottájának főparancsnokságát, és elsőként hajózott be a Kongó folyó torkolatába. Egy karavánnal jutott el a mai Angolába. Feleségül vette a biéi fejedelem lányát, Ozorót, aki odaadó társként kísérte el felfedező útjaira. Magyar László ismert egy sereg afrikai nyelvet és nyelvjárást, lejegyezte több törzs szokásait. Ő tudósított először a busmanokról, a tudomány mégis egy huszonöt évvel később arra járó portugál utazónak tulajdonítja felfedezésüket. Kutatási anyagának, térképeinek egy részét hazaküldte a Magyar Tudományos Akadémiának. Könyve meg is jelent, ám az elismerés és a tiszteletdíj már későn érkezett meg a szerzőhöz. A sok viszontagság felőrölte egészségét. Mindössze 46 évesen Afrikában halt meg. Felbecsülhetetlen értékű írásainak kétharmada odaveszett.

A Sáromberkén született **gróf Teleki Sámuel** Afrika-kutató vagyonának jelentős részét áldozta expedíciókra. Felfedezett két tavat, ezeket Rudolf trónörököséről és feleségéről, Stefánia hercegnőről nevezte el, akikhez meghitt barátság fűzte. Elsőként mászta meg a Kenya-hegyet, és jutott fel a Kilimandzsáró 5310 méter magasan húzódó hóvonaláig. Teleki gróf nevét viseli egy általa felfedezett működő tűzhányó, egy tó és egy völgy. Összesen 3 kaméleon- és 78 növényfajt fedezett fel, ezek közül 7 növény az ő nevét viseli. Legszebbjük a 3 méter magasra növényező Lobelia Telekii. Túlélve a bennszülöttek számos támadását, 338 tárgyból álló maszáj és kikuju néprajzi gyűjteménnyel tért haza, amelyet a Magyar Néprajzi Múzeumnak adományozott. Üveglapokra rögzített fényképei az első hiteles fotódokumentumok Afrikáról.

Magyar László

Teleki Sámuel
és a nevét viselő
Lobelia Telekii

Torday Emil az angol Királyi Kutatóintézet megbízásából a Kongó vidékén folytatott néprajzi és nyelvészeti gyűjtőmunkát. Elsőként jött rá arra, hogy az őslakók magasrendű szellemi tudást őriznek, 15 000 soros szóbeli krónikájuk például hiteles történelmi, földrajzi, csillagászati adatokat tartalmaz. Művei az angol tudományt gazdagítják, de hazájára is gondolt: egy 350 darabos gyűjteményt adományozott a Magyar Nemzeti Múzeumnak.

Almásy László grófot az arabok a *Sivatag Atyjának* nevezték. Repülésben távolsági világrekordot állított fel, Kairóban repülő iskolát létesített. Legnagyobb érdeme, hogy feltérképezte a Szahara addig ismeretlen részeit. Első repülő felfedező útján, 1931-ben gépe sziklának csapódott, de túlélte a balesetet. 1932-ben felfedezte a Zarzura-oázist, majd a Líbiai-sivatag sziklabarlangjaiban ősi állat- és emberábrázolásokat talált: húsznál több barlangban 800 színes barlangrajzot. Az Úszók barlangjának ábráiból rájött, hogy a sivatag valaha vízben gazdag termőföld volt. Kutatótársaival a barlangokban sok ládányi kőkorszaki szerszámot is összegyűjtött.

Almásy gróf tudósított először a Nílus egyik szigetén élő „magyar” nevű berber törzsről, a **magyarabokról**, akik a törökök által elhurcolt magyar hadifoglyok, majd katonák leszármazottai.

A szegénysorsú **Kittenberger Kálmán**, miután Tatrang faluban, a hétfalusi csángók közt tanítószkodott, afrikai vadász és kutató lett. 6 alkalommal összesen 16 évet töltött Afrikában.

Több, mint 60 000 példányból álló anyaggal gazdagította a Magyar Nemzeti Múzeum állattani gyűjteményét. 300 új állatfajt határozott meg, ebből negyvenet róla neveztek el.

Gróf Széchenyi Zsigmond Nagyváradon született. Afrikai vadásznaplóját fényképekkel gazdagon illusztrálva adta ki. Trófeagyűjteménye sajnos elpusztult a háborúban.

A nagyenyediek büszkesége, **Sáska László** orvos életét az afrikai bennszülöttek gyógyításának szentelte. Az Angol Királyi Rákkutató Intézet levelező tagjává választotta. Több új növény- és állatfajt írt le, melyek a nevét viselik. 45 évet élt Afrikában. Kutatásainak, élményeinek egy részét *Életem Afrika* című könyvében közölte.

Vajon mi lesz a te sorsod könyvének címe? *Életem...*

Tanulj ezektől az erős, igaz, elhivatott magyaroktól. *Gondolj merészet és nagyot, és tedd rá életedet.* (Vörösmarty Mihály)

Zsigmond Emese

Almásy László 800 barlangrajzot fedezett fel

Kongói hangszer Torday Emil gyűjtéséből

Kittenberger túlélte egy oroszlántámadást. Az első lövés után a puskája csütörtököt mondott, a sebesült oroszlán már rajta feküdt, amikor sikerült nyelvét úgy megrántania, hogy a meglepett állat meghökölgjön. A tapasztalt vadász a másodperc töredéke alatt újratöltötte fegyverét, és szemén lőtte a fenevadat.

Havonta és év végén díjakat! sorsolunk ki

Szeptemberi nyertesünk a nagyváradai Szacsvay Imre Iskola IV. J osztálya.

A megfejtéseket honlapunkon közöljük: www.napsugar.ro/megfejtések.php